

1
1
M. 251

KLÁŠTER PRAEMONSTRÁTSKÝ
V NOVÉ ŘÍŠI.

1211 — 1911

NOVÁ ŘÍŠE 1911.

NÁKLADEM VLASTNÍM. — TISKEM J. SLOVÁKA V KROMĚŘÍŽI.

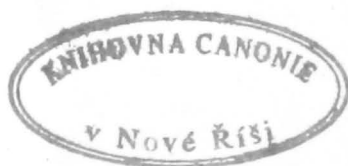

KLÁŠTER
PRAEMONSTRÁTSKÝ
V NOVÉ ŘÍŠI.

1211—1911

NOVA ŘÍŠE 1911.

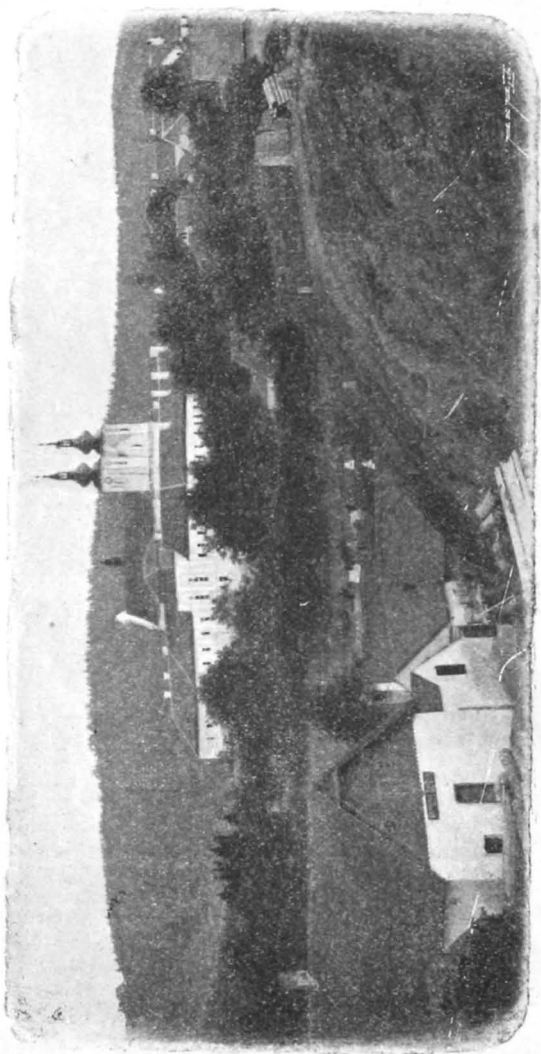
NÁKLADEM VLASTNÍM. — TISKEM J. SLOVÁKA V KROMĚŘÍŽI.

11.25A

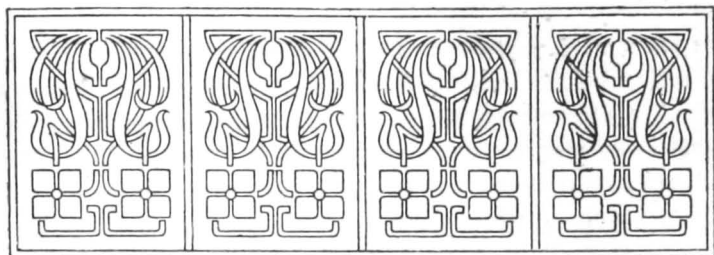
Norbert Drápalík, opat kláštera v Nové Říši.

Klášter pramonstrátský v Nové Říši.

i.

Na silnici, vedoucí z Mor. Budějovic do Telče, leží v tichém, přívětivém údolí městečko Nová Říše.

Celou jihovýchodní část městečka zaujímá kanonie prae-monstrátská. Z bujné zeleně stinných zahrad, obklopujících kanonii ze tří stran, pnou se bílé její zdi, přichozímu vlídně kynou báně věží klášterního kostela, zasvěceného svatému Petru a Pavlu. Vlídne kynou věže ty již po staletí a den co den z oněch věží zní zvony ranním i večerním tichem, doprovázejíce modlitbu obyvatelů bílých klášterních zdí i tichého městečka.

Letos slaví klášter novoříšský 700letou památku svého trvání. Nebude snad od místa, krátkými rysy nastíniti jeho dějiny. Buďtež tyto řádky »klekáním«

»těm, kdož tam na hřbitově malém leží,
i těm, jichž rov už rozeznáš jen stěží,
i těm, jichž hrobu zmizel každý znak.«

Buďtež oživením vzpomínek na doby dávno minulé a na pokolení, která v těch dobách žila, působila, snula plány — a trpěla a strádala . . .

S těmi bílými novoříšskými zděmi spjata je vzpomínka na dějiny celého kraje, a líčíce dějiny kláštera vyneseme na povrch a připomeneme snad mnohou událost zajímavou i pro nynější obyvatelstvo zdejšího okolí. Vždyť dějepis — jest jako tajemné zvonů znění, o němž básník praví:

«O hymna isi, jež po staletí pojí rod starý s novým,
mrtvé s živými.»

Budtež tyto řádky slavnostním večerním vyzváněním před krásným dnem jubilea a zároveň přáním, by tento významný den byl začátkem nové, utěšené budoucnosti.

* * *

Klášter novoříšský byl založen před dávnými věky.

Zakladatel kláštera sídlil jihozápadně, asi ½ hodiny od kláštera na Červeném Hrádku. Z jeho sídla nezbylo ničeho kromě jména, jež zdělila vesnice stojící na místě.

Leč památka jeho uchovala se ve vděčné paměti obyvatelů kláštera novoříšského, kteří každoročně na svých modlitbách vzpomínají svých zakladatelů: Markvarta a jeho manželky Vojslavy z Hrádku. —

V klášterní jídelně i na chodbě konventu visí velké jejich obrazy.

Markvart z Hrádku vyobrazen v úplné zbroji vojevůdce. Byl totiž — jak staré listiny o něm sdělují — supremus militiae dux (vrchní vojevůdce). V jeho tváři na obraze zračí se i dobrota i mužnost.

Jeho choť Vojslava vyobrazena v bohatém kroji, jež nosily urozené paní té doby. Tahy tváře její prozrazují, že byla paní vážnou, povahy rázné.

Markvart z Hrádku a jeho paní Vojslava založili klášter novoříšský pro řeholnice řádu sv. Norberta, klášterní panny praemonstrátky.

Je pravdě podobným, že Markvart z Hrádku učinil slib, že založí klášter, vrátí-li se z válečné výpravy živ a zdráv. Zdá se tomu navštědčovati roh pravý obrazu v jídelně, v němž vyobrazeno dobývání hradu a pak nápis na obrazu v konventě: Marquardus de Hradek fundavit 1211 Victor ipse morte victus obiit — Deo Deiparae et Norberto ex voto: Markvart z Hrádku založil 1211. Vítěz sám smrti přemožen umřel. — Bohu, Boží Rodičce a Norbertu — dle slibu.

Ovšem obrazy pocházejí teprv z druhé polovice 18. století, leč malíř Kracker měl jistě k své malbě starý vzor a nápis složil někdo z klášterníků dle pramenů nám teď neznámých. Určitější datum založení kláštera není známo. Markvart z Hrádku zemřel dne 24. října 1220 a Vojslava 18. března 1221. Výroční modlitby za zakladatele a služby Boží konají se každoročně 29. ledna. Možno tedy, že ten den je zároveň dnem výročním založení kláštera.

Uvážíme-li, co vše klášter během 700 let zažil, nebudeme se diviti, že nemáme po ruce zakládající listinu.

Proto nelze též s jistotou určit, co Markvart klášteru daroval. Byl asi dar jeho značný.

Markvart byl velmi bohat. Patřila mu celá krajina od Budiškovíc počínajíc až po Jihlavu. — Ze starých záznamů je pouze tolik zjištěno, že hned v prvních dobách trvání kláštera patřilo ke klášteru část polností novoříšských, lán ve Staré Říši, desátek v Markvarticích, ve Svojkovicích, ve Velkých a Malých Štítkách (tyto vesničky ležely mezi Vápovicemi a Starou Říší a později zanikly) v Hladově, Sedlaticích, Vólšanech, Římově, Lipolei a Nepomuku, v Červeném Hrádku, Starči a dvorec u Mezříčka, pak ves Budějovičky, která stávala mezi Novou Říší a Krasonicemi, ves Vranůvky u Bohuslavic, Věcnice, Martinice u Klobouk, 4 lány ve Vilimči a dvě vinice v Polehradcích u Klobouk. Není ovšem jisto, daroval-li všecko toto Markvart z Hrádku. Pravděpodobnějším jest, že jest v

tom jmění řeholnic, které donesly věnem klášteru, vstoupivše do řádu; mnohé z nich totiž pocházely z rodu urozeného.

Odkud přišly první sestry není známo. Kronika řádu praemonstrátského udává, že ze Křtin. — Ale pravděpodobnějším je, že přišly z kláštera premonstrátek z Kounic u Brna.

Neboť jak by byl klášter novoříšský přišel k oněm vinicím u Polehradic a k državě Martinic u Brna?

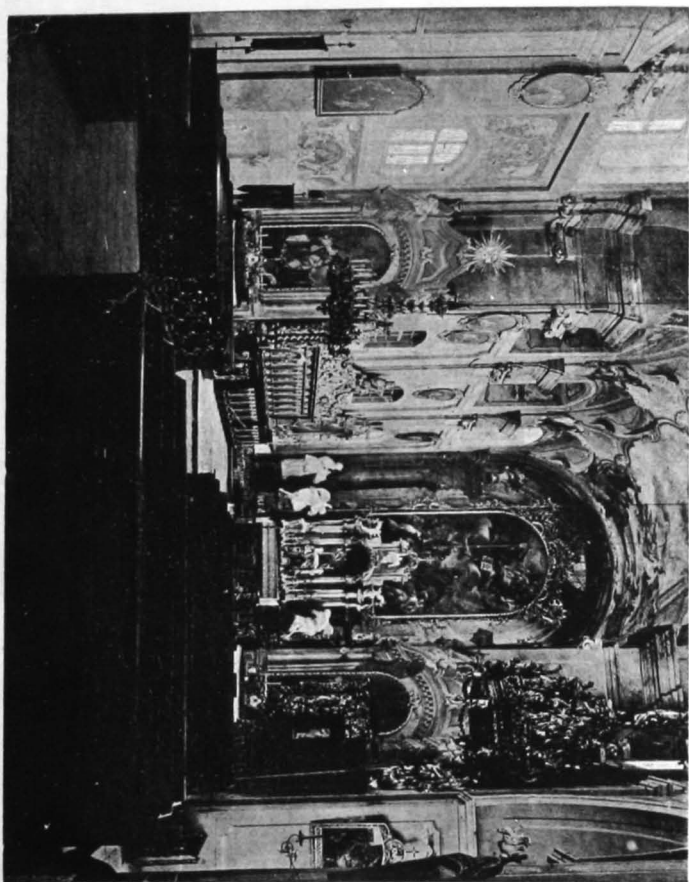
Klášter praemonstrátek v Nové Říši byl tak zařízen jako jiné kláštery praemonstrátské. — Sestry byly řízeny převorkou, již si samy volily. Statky klášterní spravoval probošt. Probošt se svými kaplany měl na starosti duchovní správu při farním chrámu sv. Petra a Pavla. Jeden z kaplanů zastával kromě toho duchovní správu ve Staré Říši.

Probošta volily sestry samy z řeholníků kláštera zábrdovického u Brna. Musel býti však napřed od opata zábrdovického, jenž byl zároveň vrchním představeným kláštera novoříšského, potvrzen.

Jak již bylo podotknuto, jsou záznamy a historická data z těchto dob ztracena, zničena ohněm a válkami a drancováním, takže je nám známo jen málo jmen proboštů — a praemonstrátek převorek.

Zachovalo se nám jméno probošta až z roku 1257. A to jenom náhodou na listinách, které uchovány byly v jiných archivech. Roku 1257 zaměnil totiž probošt Bohumír vinici v Polehradicích, která asi pro vzdálenost od Nové Říše těžko dala se spravovati, s opatem Zábrdovickým za zahradu s dvěma lány v Nové Říši — a přepustil patronátní právo nad Starou Říší švakrové zakladatele Ludmile, začež obdržel od Ludmily lán ve Staré Říši a desátky ze Svojkovic a Markvartic. Zároveň darovala Ludmila k faře staroříšské lán polí a desátky ze Staré Říše.

Vnitřek kostela novoříšského.

Roku 1276 rozhodl Přemysl Otakar, že všechny pokuty, ku kterým budou odsouzeni poddaní klášterní od soudů, nemají se odváděti soudům, nýbrž konventu.

Konvent totiž podnikal tehdy stavbu kaple sv. Norberta na pahorku u Nové Říše («na Norbertě») a kolem kaple založen hřbitov a vystaven zde též dům pro hřbitovního kaplana. Kaple a kaplanka stávaly až do roku 1609.

Roku 1278 zemřel tento velezasloužilý probošt, oblíbený u biskupa Brunona i Přemysla Otakara II.

O působení proboštů Vizimíra (1278—1290) a Otty (1290—1299) se nám nezachovalo žádných zpráv.

Proboštu Marsyliovi (1300—1311) udělil příbuzný zakladatelův Smil de Castello (z Hrádku) patronátní právo nad Starou Říší a Jaroslav z Jakubova a jeho dcera Sudka darovali klášteru půllán a lesík v Jakubově.

Za probošta Bernarda (1311—1320) obdržel klášter od Vratislavy, vdovy po † Štěpánu Kokorském z Thaubensteinu, patronátní právo nad Krasonicmi.

Za probošta Gerharda (1320—1330) koupil klášter dvorec v Nové Říši za 61 hřiven stříbra (hřivna po 64 groších).

Po Gerhartovi nastoupil Ničislav (1330—1345), za jehožto vlády papež Jan XXIII. potvrdil r. 1331. klášteru jeho výsady a majetek a vzal pod svou zvláštní ochranu.

Za zbožného probošta Hermanna (1345—1348.) obdržel klášter 3 lány v Cickrajově, jež věnem donesla klášteru dcera majitele Eufemie, která do kláštera vstoupila.

Touto dobou začíná pozhnaná činnost jeptišky jménem Jitky. Její vzorný život a dobročinnost získaly klášteru vážnost mezi okolní šlechtou a měly za následek, že pamatováno bylo zbožnými odkazy na klášter.

Tak za proboštů Hoenzlina (1348—1353) a Jindřicha (1353—1355) obdržel klášter pozemky v Horní Slatině, za Hostislava (1355—1363) 5½ lánu (pole, luka, lesy) v Loučce u Dlouhé Brtnice.

Za probošta Jana (1363—1375) pozemky v Závašné-Volešné (jež měl klášter až do 1870).

Ještě za probošta Martina (1378—1384) byl obdařen kostel novoříšský r. 1380 od papežského legáta Pia, biskupa ostrihomského, odpustky pro svátky výroční a svátky mariánské, sv. apoštolů, čtyř učitelů církevních: sv. Ambrože, Jeronyma, Řehoře a Augustina a svátek Nanebevstoupení Páně. Odtud asi se zachovala pout na tento svátek až po naše doby.

Rychle vystřídali se probošti Hostislav (1384—1385), Otík (1385—1389). Za probošta Předbora (1389—1428) dosáhl klášter vrcholu své slávy a rozkvětu. Milována pro svou mateřskou péči o své spolusestry i poddané, učinila převorka Jitka klášter vzorem pro širší okolí. Probošt Přebor byl horlivým sestrám horlivým vůdcem i vzorem v klášterní kázni.

Leč rozkvět dlouho netrval. Bohatý klášter a blahobytem obyvatelstva slynoucí panství lákalo tlupy husitské k loupeži.

Dvakráte po sobě r. 1423 a 1424 byly statky vydrancovány. Převorka Jitka a probošt Přebor byli tak svědky i rozkvětu i úpadku kláštera.

Jitka zemřela r. 1427. Probošt Přebor 1428. Leč nejhlubší ránu zasadil klášteru Prokop Holý.

Když přišla zpráva o řádění blížících se tlup husitských, utekly jeptišky s proboštem Ondřejem (1428—1448) do hradebného Telče a byly pohostinu přijaty v klášteře sv. Ducha. Klášter v Nové Říši byl od Prokopa Holého úplně rozbořen a statky zpustošeny. Když v zemi opět zavládl pokoj, snažil se probošt Michael 1448 zase klášter povznést, leč šlo to pomalu. — Král Ladislav potvrdil sice roku 1453. práva a privileje kláštera, leč tím klášteru mnoho pomoheno nebylo.

V zemi panovalo bezvládí. Husitská šlechta zabrala již dříve klášterní statky a zpečovala se je vydati. Klášter zachránil ze svých bývalých držav jen malou část a z té musel mnoho odprodati, by zrušený klášter mohl býti dostaven. Mnohé obce patřící klášteru byly vydrancovány, obyvatelstvo se rozutíkalo, tak že nemohly býti více vystaveny.

V této smutné době starala se energická převorka Kateřina a probošt Prokop (1462—1492) o rozkvět kláštera. I papež hleděl klášteru prospěti. Osvobodil jej od dávky, známé tehdy pode jménem subsidii charitativí, prohlásil, že nepodléhá právomoci biskupů olomouckých, nýbrž přímo svaté stolici. Leč vše to nepomohlo klášteru. Probošt Bartoloměj (1492—1503) byl nucen pro dluhy dáti do zástavy část svých důchodů.

Husitská okolní šlechta utiskovala klášter, kde jenom mohla.

Marné bylo dovolávání se ochrany královské. Český král Vladislav neměl potřebné moci, aby zakročil. Jediné, co učinil, bylo, že dal klášter v Nové Říši r. 1497 pod ochranu mocných pánů z Hradce, kteří měli v držení Telč. Leč tím jenom Novou Říši poškodil. Jindřich z Hradce, nejvyšší komoří český, ještě jakž takž se choval. Alespoň nehleděl z úřadu od krále naň vzneseného kořistiti pro sebe.

Leč jeho syn Adam z Hradce sám utiskoval klášter, místo aby jej chránil. Nedbaje na výsady kláštera, vnutil klášternicím na sv. Magdalenu r. 1503 za probošta cizozemce Křištofa Peugara z Reitzenschlagu. -- Tento Němec utiskoval klášter právě tak jako okolní husitská šlechta, vyssával jej kde jen mohl — a když viděl, že míra jeho nespravedlnosti je dovršena a že ubohým řeholnicím bude dáno na jejich prosby a stížnosti právo, utekl roku 1515 — a sebral sebou všechny klášterní skvosty i kříž stříbrný a zlacený, dar to zakladatelů Markvarta a Vojslavy. Po jeho útěku zvolily sobě jeptišky za probošta premonstráta zábrdovického Jakuba ze Sternberka, jenž zůstal v

Nové Říši až do roku 1521. ve kterém roce byl zvolen za opata v Zábřdovicích. Leč ani proboštu Jakubovi ani jeho nástupcům Sigmundovi (1521—1542), Ondřeji (1542—1555), Michaelovi (1556—1559) nepodařilo se zajistiti řeholnicím bezpečnost a klid.

Byly utiskovány od okolní husitské a protestantské šlechty dále a pan Zachariáš z Hradce místo, aby je chránil, počínal si na jejich statcích jako nějaký turecký beg. Aby si pojistil svůj naprostý vliv na klášter, vnutil mu roku 1560 svého dvorního kaplana Matěje za probošta. —

Dvakrát podala převorka Anna na pana z Hrádku žalobu k císaři Ferdinandovi I., však až 1562 dosáhla u zemského soudu v Brně práva.

Císař sám vzal klášter pod svou ochranu a proboštu Matěji bylo nařízeno, by složil účty ze svého úřadování. Probošt Matěj uchýlil se pak do praemonstrátského kláštera v Mühlhausen v Čechách.

Pod ochranou Ferdinandovou začalo se dařiti klášteru lépe. Nový probošt Kašpar Schönauer vystavěl zděné probošství místo starého dřevěného, zbudoval faru u sv. Jakuba v Jihlavě.

Od Ferdinanda I. byl totiž pověřen i správou opatství želivského.

Roku 1570 byl zvolen probošt Kašpar za opata zábrdovského, podržel sobě hodnost opata želivského, vzdal se však probošství novoříšského.

Za probošta byl zvolen Urban (1570—1595) a od císaře Maxmiliána II. potvrzen.

Když přišel probošt Urban do Nové Říše, žily v klášteře již jenom 4 ceptišky: převorka Dorothea, Manda (Magdalena), Maruška a Anna Černovická z Kačova. Brzy zemřela převorka

Dorothea a za převorku byla zvolena Anna Černovická z Kačova. Potom zemřela Manda i Maruška a v klášteře zbyla jen převorka Anna Černovická z Kačova. Poslední převorka novoříšská udělila městečku Nové Říši mnohé výsady tak velké, že se jim divili a je částečně zrušili sami protestanští komisaři r. 1611.

Poměry náboženské v té době byly přesmutné. Sekta českých bratří se šířila čím dál tím více. Za těch poměrů nebylo ani pomýšlení na přijetí novicек a nové oživení kláštera.

Známkou velmi význačnou je dopis opata Kašpara, jenž píše svému nástupci proboštu Urbanovi, že v Jihlavě zase **jednou za dvacet let** křtil katolické dítě. Když tedy probošt Urban zemřel, odjela poslední jeptiška Anna Černovická z Kačova do kláštera praemonstrátek v Chotěšově v Čechách, kdež i zemřela. Odjela na rozkaz opata strahovského a generálního vikaře Lohelia se schválením generálního opata z Prémontré — Františka a Longo Prato.

Čeští bratří v Nové Říši a okolí a okolní protestantská šlechta se těšila, že nyní opuštěné klášterní statky uchvátí, leč zmýlili se. Péči o opuštěný klášter převzal generální vikář ze Strahova Lohelius a jmenoval — dohodnuv se s opatem zábrdovickým — proboštem novoříšským podpřevora z kláštera lúckého (Klosterbruck) u Znojma.

Nový probošt Šebestian Chotěbořský dostal zároveň rozkaz, aby postaral se o výchovu dorostu mužského pro klášter, aby užito býti mohlo statků klášterních ve smyslu zakladatelově. Leč Šebestian Chotěbořský byl roku 1599 zvolen opatem v Klosterbrucku a jeho nástupce Jan Kostelecký, premonstrát ze Zábrdovic, neměl dosti síly a obezřetnosti, jež vyžadovalo tehdy postavení probošta v Nové Říši. Byl proto povolán do Zábrdovic zpět.

Osud kláštera novoříšského zdál se býti zpečetěn. V Zábrdovicích byli sami mladí mniši, žádný nebyl sto, aby s úspěchem působil za velmi těžkých poměrů v Nové Říši.

Tu zasáhl opět generální vikář Lohelius účinně do smutných poměrů. Poslal svého sekretáře Adama Skotnického do N. Říše za probošta.

Lohelius nemohl poslati vhodnějšího muže. Doba jeho působení (1605—1631) patří mezi nejpohnutější doby naší vlasti. Když přišel Adam Skotnický do Nové Říše, čekala na něj krušná práce.

Většina poddaných klášterních hlásila se k sektě českých bratří. Odpírali tudíž jakékoli dávky, poškozovali klášter a ve svém odboji byli utvrzováni a proti klášteru podpichováni okolními šlechtici nekatolickými.

Dva občané novoříšští přepadli převora, jenž musel si hledati práva u samého císaře Matiaše. Matiaš ustanovil na vyšetření celé záležitosti a sporu novoříšských komisi, která pozůstávala z protestantských pánů a proti proboštu velmi nepřátelsky vystupovala.

Při vši své zaujatosti musela komise uznati křivdy, jichž obyvatelé novoříšští proti proboštu se dopustili a dala je potrestati.

Probošta Adama netísnila však tak péče o statky klášterní, jako starost o nesmrtelné duše. Jeho farníci dali se naváděti a štváti od Křištofa z Pržiczan, pána v Červeném Hrádku a Jindřicha Zahradeczkého, pána v Jemnici a chodili do protestantských kostelů. Mnozí z občanů z Vilimče, Vystrčenovic, Václavšana, Vápovic a Rošeče žádali, by jim podáváno bylo pod obojí způsobou. Všechno domlouvání se strany probošta v dobrotě i přísnosti nic nepomohlo. I list kardinála olomouckého Dietrichsteina, jenž jménem císaře Matyáše je důtklivě napomínal, minul se s účinkem.

Konečně vypuklo povstání stavů českých dne 23. května 1618 a k tomuto povstání přidali se stavové moravští.

Všechna okolní šlechta připojila se k povstání, tak Křištof z Pržicžan na Červeném Hrádku, Rudolf ze Schleinitz na Meziříčsku vedli odbojné vojsko, pak Zdenko Waldštýn na Brtnici, Sádka a Budějovicích, Štěpán Kusý z Mukoděhl v Krasonicích, Václav Koniáš z Kynic, Adolf Jankovský z Vlašimi v Budči a Slatině, Jindřich Zahradecský z Jemnice, Vilém Dubský z Dačic, Wolf Koniáš z Kostelního Vydří atd. Manželka Křištofa z Pržicžan, Krescencie, dcera Václava Zahradecského z Červeného Hrádku, zuřivá stoupenka českých bratří, stále přemlouvala svého muže, by udeřil na Novou Říši. Konečně dal si Křištof říci a obsadil statky klášterní. Probošt Adam i s farářem Krasonickým utekli 16. října 1620 do Telče. Brzy potom byli starostové čeští na Bílé Hoře poraženi a císařský generál uvedl na sv. Tři Krále 1621. probošta opět do Nové Říše.

Probošt našel své sídlo v hrozném stavu.

Po odchodu probošta vrhla se nekatolická luza novoříšská, vedená mlynářem Danielem Pišou, na kostel. Obrazy svatých a sochy byly rozbity a vyházeny. Svatostánek rozbit. Soše sv. Petra byly oči vypíchnuty, jeden klíč uražen a tak postavena byla socha k mýtu, aby prý — jak se luza posměšně vyjádřila — sv. Petr vybíral mýto.

Kostel byl proměřen v modlitebnu a pastor z Jemnice povolán za faráře.

Ačkoliv probošt byl opět dosazen, škoda vzniklá mu nahrazena nebyla. Mlynář Piša, vůdce byl odsouzen od císařských komisařů Bedřicha z Vlašimi a Hynka z Veitmile k pokutě 400 zlatých, 8 hromad desek a celé zásoby cihel, které měl. — Starosta novoříšský Marek Kovář musel zaplatit 30 zlatých pokuty a kromě toho potrestán týdenním vězením. Rychtář Bartoloměj Klempa, jenž rozbil tabernákl, 100 zl. pokuty a týden vězení, Václav Švec, písař na důchodě,

Florian Rathouský, písař obecní a Štěpán Vlk dostali po týdni vězení. Tresty poměrně mírné. Tužší byly tresty okolních pánů. Statky jejich byly zabráný. Křištof z Pržicžan, pán na Červeném Hrádku byl uvězněn na Špilberku, Krasonice, Mezeříčsko, Budějovice a Roseč dostal císařský generál Hanibal ze Schaumburku, jenž Roseč přenechal Ferdinandovi Mohrovi z Lichteneggu.

Brtnice připadla Rombaldovi v Collalto, Kynice dostali Jesuité, Budeč připadla zemskému prokuratorovi Janu Mathrasovskému.

Roku 1628. upraven byl v Telči u přítomnosti hrabčte Viléma Slavaty, vrchního kancléře království českého, smlouvou poměr mezi klášteřem novoříšským a obcí novoříšskou. Starosta Klempa s 5 sousedy slíbili za ostatní občany, že budou dodržovati následující závazek: Sežnou spolu s vilimečskými obilí panské a svezou do panských stodol. Jsou povinni dovésti jeden sud vína ročně ze Zábřdovic a jeden ze Znojma; za pozemky Stošice zaplatí ročně 21 bílých grošů nájemného a odvedou desátky ze všech polí vyjma Slavkov, »na Jiříkově«, »na Hradě«, Chřástov.

Svou mírumilovností hleděl probošt získati obyvatelstvo a přivésti opět k pravé víře. *)

A tímto směrem působil nejen ve svém bezprostředním okolí, nýbrž v celé západní Moravě.

Roku 1820. prodal mlynář Daniel Piša svůj majetek za 4500 zlatých městečku Nové Říši, utekl a usadil se v Třebíči, by ušel potrestání za své nepěkné činy. Karel starší ze Žerotína, pán na Náměšti se za něj přimlouval.

---

*) O jeho mírumilovnosti a oblíbě svědčí: Když roku 1618 byla proboštovi nabídnuta od Čejky z Olbramovic záměna vsi Krnčic a Stražova za tvrz, dvůr a vesnici Bohuslavice, prosili jej Krnčičtí občané pro Boha, aby toho nečinil. Tak neradi ztráceli novoříšskou vrchnost!

Když roku 1622. byl dotazován probošt na své dobrozdání o vzbouřencích okolních, tu přimlouval se jak mohl — a jen jeho přimluvě měl Zdenko z Raupova co děkovati, že mu byl ponechán Martinkov a ostatní jeho majetek.

1625 byl dosazen příčiněním proboštovým Strahovák Jan Schieram za faráře v Staré Říši a svěřena mu i správa osiřelé fary Krasonické.

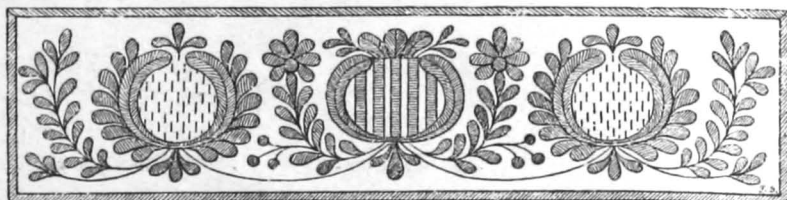
V rozepřích vrchnosti s faráři zastával se probošt kde mohl faráře; tak r. 1625. Jana Žieborovského, faráře v Biskupicích proti jeho patronu Sigmundovi z Vlašimi.

R. 1627. byly přeneseny cstatky sv. Norberta z Děvína na Strahov.

V témže roce přešel dvůr s 12 sedláky s řádkem Svojkovice koupí v držení kláštera. Prodal vše Ferdinand Mohr, rytíř z Lichtenöggu za 4000 zlatých. Z 1000 zlatých zřídil fundaci za své rodiče Jana Ferdinanda a Magdalenu.

Vavřínc Plocar z Klosterbrucku (1631—1649) obsadil r. 1634 faru v Krasonicích. Ukončil r. 1638. stavbu konventu a roku 1639. vystavěl kryptu u sv. Anny.

II.

Nová říše stává se kanonií kanovníků řádu sv. Norberta.

Již drahnou dobu zanášeli se opatové ze Zábřdovic spolu s probošty novoříšskými myšlenkou, obsaditi klášter novoříšský, v němž panny praemonstrátky vždy více vymíraly, řeholníky řádu sv. Norberta.

Proto složilo již r. 1582. a pak 1634. několik řeholníků sliby pro Novou Říši. Leč zmatky a nepokoje válečné znemožnily provedení tohoto úmyslu.

Teprv roku 1641. na svátek nejsvětější Trojice, jenž připadl tehdy na 16. května, bylo slavnostním způsobem 8 řeholníků ze Zábřdovic od zábrdovského převora Petra Muskula do kláštera uvedeno.

Tak místo, které přes 400 let sloužilo tichému rozjímání a zbožným zpěvům a modlitbě, stalo se ohništěm, z něhož šířily se paprsky protireformace po okolí, stalo se missionářskou stanicí pro celou západní Moravu, hradem chránícím katolickou víru, která husitismem, a tak zvanou reformací v tomto kraji byla velmi ohrožena.

A práce byla obsáhlá, dělníků málo. Krajina byla válkami zpustošena, lid zanedbaný, fary neobsazeny. Proto staral se probošt Plocar o novice pro klášter. Leč švédské války, drancování vojska způsobily, že našli se jen tři novicové.

Probošt Plocar zemřel roku 1649.

Jeho nástupce Engelbert Benátko byl muž mírný a dobrotivý. Svým přívětivým a mírným vystupováním docílil oč se jeho poněkud prudký předchůdce marně snažil, totiž že poměr mezi klášteřem a místním obyvatelstvem se trvale upravil.

Jak dříve zmíněno, odpadla v bouřích husitských většina poddaných klášterních k husitismu a později k sektě českých bratří; odpírali proto klášteru, k čemu byli starodávnými smlouvami vázáni.

Po bitvě na Bílé Hoře stali se sice katolíky, leč jen na oko a své nepřátelské smýšlení proti klášteru dále ukazovali při každé příležitosti, což vedlo ku stálým stížnostem a rozepřím.

Až Engelbertovi se podařilo smířlivostí poštvané uklidniti. Došlo ku smlouvě r. 1652. mezi městečkem Novou Říší a klášteřem. Dvě léta na to viděli Novoříští poprvé svého probošta ozdobeného berlou a mitrou, výsada, již udělil mu papež Innocenc X. na přimluvu arcibiskupa Arnošta Vojtěcha Harracha.

Probošti Novoříští úplně se věnovali svému úkolu, povznésti mravní a náboženskou úroveň kraje.

Vida, jak umění a bohoslužba nábožnost lidu povznášá dal se nástupce probošta Engelberta Matěj Sebastanský do stavby kostela (1661—1687). Pro jeho dílo našel se dobrod' nec.

Martin Hlouček z Růžené, farář ve Kdousově daroval na stavbu kaple sv. kříže 2000 zlatých, vymínil si, aby na jeho úmysl každý pátek sloužena byla mše svatá, což se až na dnešní den koná. —

Stavba kostela rychle pokračovala; tu však roku 1683 když všichni se již na ukončení díla těšili, před svátkem sv. Matěje, před jmeninami proboštovými, vypukl oheň v městčku, zachvátil 17 domků, kostel a klášter.

V kostele spadlo klenutí a celý kostel byl v sutinách. Popel lehl i celý klášter. Prohořelo se do světnic a uhořelo vše, jen v jedné světnici našli na zdi starý obraz bolestné Rodičky Boží na konopném motouze visící neporušený. Toto podivné zachránění obrazu všechny lidi uvedlo do největšího úžasu. Obraz tak podivným způsobem zachráněný visí teď v poboční kapli v kostele.

K tomuto neštěstí přidružily se velké daně, jež za příčinou válek tureckých byly uvaleny na kněžstvo na Moravě (biskupa, kapitoly a kláštery).

Mimo to ubytovalo se roku 1685. na klášterních statcích vojsko, jehož vydržování stálo ohromné peníze.

Klášter se náramně následem toho zadlužil.

I za nástupce Matějova Karla Kratochvíle (1687—1698) byl klášter ve stále peněžní tísní, to však mu nikterak nepřekáželo, aby v duchovní správě nevyvínovali praemonstráti činnost co největší. O tom s velkou chválou se zmiňují generální kapitoly řádu a visitační zprávy.

Probošt Bernard Leupold z Löwenthalu (1698—1708) byl prvním, jenž byl zvolen od kapítularů novoříšských z jejich středu.

Památky na jeho působení jsou dosud v klášteře patrné. On dal vyzdobiti kapli sv. Anny, tak jak ji dnes vidíme, dal vymalovati obraz sv. Petra a Pavla nad hlavním oltářem a zhotoviti nádhernou kazatelnu. Nechal vystavěti kapli sv. Kříže «u Brázdů», vystavěl v Sedlaticích residenci, nynější byty deputátníků, vystavěl hostinec «u bílého Anděla» na císařské silnici u Svojkovic.

Stavby tyto od něho nedokončené ukončil jeho nástupce Petr Pavel Credis (1708—1724). Za něho utvořila se obec Sedlatice.

Roku 1733. bylo probošství novoříšské povýšeno na opatství. Probošt Augustin Výminko (1725—1755) byl prvním opatem. Za něj vzrostl počet kapitulárů, (sám přijal 25 noviců), kteří působili dílem jako kaplani, dílem jako faráři v okolí. Na více než 35 různých farách na západní Moravě během času působili příslušníci kláštera novoříšského.

Po opatu Výminkovi nastoupil opat Josef Pelikán (1755—1792). Byl neúmorně a všestranně činným, aby pro klášter mnoho dobrého vykonal. Za něj byla dokončena nynější výzdoba kostela. Mimo to vystavěl faru ve Staré Říši, kapličku P. M. «na Kopečku», v Krasonicích kostel a faru a opatřil kostely a fary na svém patronátě všim potřebným. Oplakáván od svých bratří i lidu zemřel r. 1792.

Jak zbožné pokorné mysli byl, svědčí nápis na jeho hrobě (kapli bolestné P. M.) Jesu Bone Peccatore Abiicere Noli hoc aspiravit usque expiravit. 19. mense Junio 1792. (Ježíši dobrý hříšníka nezavrhuj. Takto vzdýchal, až vydechl naposled 19. června 1792.)

Nástupcem ctihodného opata Josefa byl Jan Nepomucký Pelikán (1793—1819).

Klášter Novoříšský zůstal ušetřen za Josefa II. konfiskace — poněvadž konfiskační komise naznala, že by konfiskací ničeho nezískala. Leč trpěl mnoho následky Josefinského bludného směru. Mládež té doby zednářskou osvětou nakažená nevstupovala do řehole. Skrovný počet řeholníků činil co mohl; působil v duchovní správě. Ba chtěl pro vzdělání kraje činiti ještě více.

Nabídl vládě záměnu Nové Říše za budovy bývalého kláštera Jesuitů v Telči. Řád chtěl převzítí faru v Telči a zříditi tam gymnasium.

Leč komise vládní, která přijela do Nové Říše, uznala, že by se klášter novoříšský nehodil za kasárnu a návrh opatův byl zamítnut.

Zřídil tedy opat roku 1800 gymnasium a šlechtický konvikt v Nové Říši. Ústav začal s 16 žáky a na konci svého trvání měl 85 žáků. Pro gymnasium přinášel klášter velké finanční oběti. Mnoho žactva bylo vydržováno klášterem. Proto nebylo možno ústav za válek a drahoty udržeti a 1808 byl od opata opět zrušen.

Válkami, ubytováním vojska, drahotou, daněmi byl klášter úplně vyčerpán, leč nejhorší rána stihla jej roku 1813. Dne 21. března vyhořela Krasnická fara se vším příslušenstvím, takže musel klášter faráře a jeho lidi vydržovati úplně až do žní. —

Dne 24. listopadu o půl 6. hodině ráno chytlo se u pekaře Antonína Leupolda sádlo a přeletělo na panské stodoly, za několik okamžiků stála nedostavěná praelatura, již začal opat roku 1802 stavěti, v plamenech. Brzy zhoubný požár zachvátil klášter i kostel.

Byl to hrozný pohled. Zhořela dolní část knihovny, farní matriky, a že ostatní část knihovny zůstala zachráněna, o to má zásluhu důchodní z Budče. Leč ani jeho nadlidské namáhání by nic nebylo pomohlo, kdyby nebylo se zřítilo klení nad hořící chodbou před knihovnou a tak oheň v té části nebyl uhasl. Hrozný byl pohled na hořící klášter a kostel. Již již vnikal oheň do kostela okny oratoria a otvorem pro měchy na kůře. Mlynář Jan Lodes z Kyprového mlýna v Krasnicích uhasil oheň, jenž zachvacoval již varhany.

Zděšení panovalo mezi řeholníky, že churavého opata nebylo viděti. Nemyslili jinak než že někde v ohni zahynul. Zatím byl opat od klerika Norberta zaveden do jedné chalupy k sýpkám a odtud od krasnického správce zavezen do Krasnic. —

Po této katastrofě byl klášter na pokraji úpadku. Jen opat, provisor a farář mohli bydleti v Nové Říši. Ostatní kapituláři odešli k svým příbuzným, na okolní fary a čtyři byli pohostině přijati v klášteře Jiroušském.

Co se dalo prodati, muselo býti prodáno a kromě toho vydluženo, by klášter mohl býti znova postaven. Opat se již od požáru nepozdravil. Churavěl až do roku 1819. Shromáždil 18. ledna své bratry, tklivě se s nimi rozloučil a modlil se s nimi modlitby umírajících.

Jeho nástupcům Baptistovi Sobotkovi, jenž jenom 14 měsíců byl opatem a Ferdinandovi Sekovi (1821—1852) připadl těžký úkol vystavěti kostel a klášter a pomáhati klášteru z finanční tísně.

Kromě stavby přišel ještě jiný závazek. Roku 1810. musily kláštery Rajhrad, Staré Brno a Nová Říše převzít vydržování filosofického ústavu v Brně. Od roku 1819. učil vždy příslušník kláštera novoříšského fysice a mathematice. Ovšem vydržovati a platiti jej musel klášter.

Professor Dr. František Friedrich byl po smrti opata Seky zvolen opatem. Byl vroucím ctitelem Rodičky Boží. Rád sloužil mši svatou v kapličce na Kopečku, putoval do Maria Celle a šířil a podporoval pobožnosti. Opravil kostel sv. Kříže a kupoval obřadní roucha. Zemřel roku 1860.

Za opata Arnošta Šírka byl kostel zevně i uvnitř zcela opraven. Malíř Schiller ze Znojma vyčistil fresky, pozlačovač Ant. Jungnickl pozlatil oltář, opravil kazatelnu a lavice v choru, rozšířil knihovnu a postavil oltář sv. Cyrilla a Methoděje za přispění novoříšských občanů křížovou cestu a kříž «na Spravedlnosti».

Po smrti opata Arnošta r. 1868 byl zvolen zasloužilý a učený kapítular Dr. Václav Krátký. Již jako řiditel gymnasia v Sibini v Sedmíhradsku vynikal znalostí mnoha cizích jazyků. Vydal

srovnávací mluvnici romanských řečí. Pro zásluhy, jež si o školství získal, byl vyznamenán řádem Františka Josefa. Jako opat ukázal, že pojí se u něho k hlubokým odborným vědomostem prozíravé porozumění pro praktické otázky a pro potřeby doby. Za něj zřízena byla fara v Dlouhé Brtnici a obsazena roku 1872 kapitularem kanonie novoříšské. Zřízení fary umožněno bylo uvolněním se kanonie novoříšské, že bude na vydržování farářů přispívatí pěti šestinami.

Ve slépějích opata Krátkého kráčeli jeho nástupci opatové Antonín Hauber (1876—1892) a Josef Karásek (1893—1908).

Ochotně uvolovali se přinášeti značné finanční oběti, kde se jednalo o povznesení lidu mravní a náboženské.

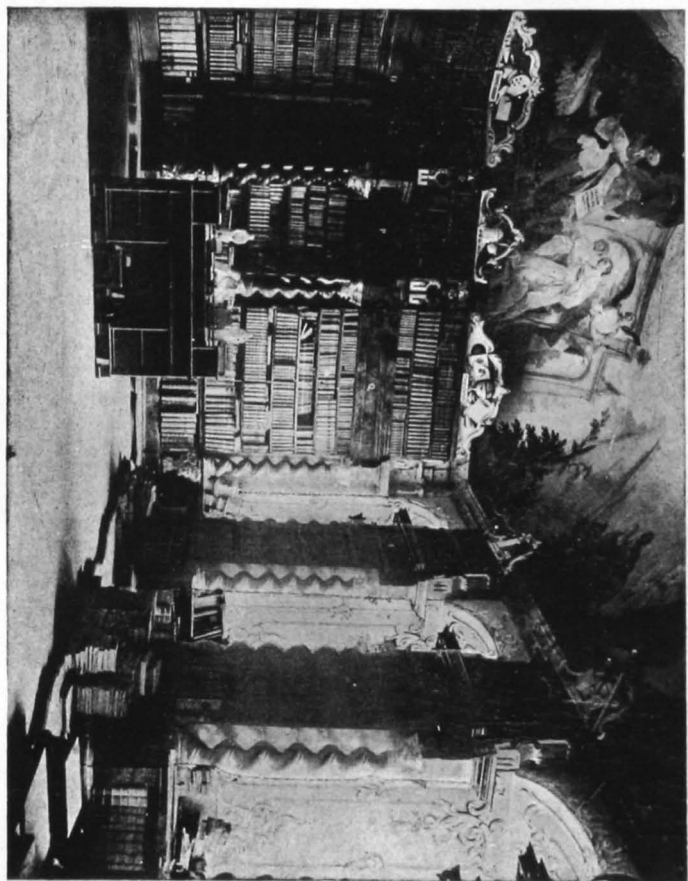
Opat Antonín vystavěl křížovou cestu »na Spravedlnosti«, dal obnoviti věže kostelní a pokrýti bání měděným plechem, opat Josef pořídil novou křížovou cestu, která velmi přispěla k výzdobě kostela. Je to vyponklá polořezba, umělecké dílo zhotovené od našeho mistra Bilka.

Za jeho vlády byly opraveny patronatní kostely a fary, vystavěn dvůr v Nové Řiši a vhodné byty pro dělnictvo na klášterních statcích, zbudován v Roseči kostel a zřízena fara. Opat Josef dožil se konsekrace kostela ve svém rodišti Roseči, kteréžto slavnosti se ještě, ač churav, dne 20. září 1908 účastnil. Zemřel brzy na to dne 11. října.

Dne 2. března 1909 byl zvolen za opata všemi hlasy kapitul Norbert Drápalík.

Jednomyslná volba působila všude hlubokým dojmem. Byla znamením, že všichni členové kláštera jednomyslně a svorně chtějí i ve XX. století působiti v duchu svého zakladatele svatého Norberta.

»Žil jsem na dvoře císařském, žil jsem v klášteře, zaujímal jsem čestné a vznešené postavení v církvi, a všude jsem došel k té zkušenosti, že není nic lepšího než býti Bohu úplně

Knihovna kláštera novojičínského.

oddaným. — Tisíc světů nemají té ceny jako pokoj a klid dobrého svědomí a opravdu zbožného srdce».

Tato slova sv. Norberta jsou heslem, dle něhož za vedení obezřetného opata Norberta členové kanonie novoříšské se snaží zařídit svou činnost v kraji.

Schvalující všechno, co dobrého moderní doba vynalezla, zavádějí v hospodářství polním nejnovější stroje, starají se výběrem semen, pečlivou úpravou polí o to, aby statky klášterní byly obyvatelstvu vzorem a pobídkou, jak třeba pěstít půdu, aby se stala zdrojem blahobytu. Z téhož porozumění pro vymoženosti doby postaveny roku 1910 v konventě stroje na vyrábění elektrického světla pro kostel a budovy, provedena kanalisace a zařízen vodovod.

Leč s větším úsilím stará se kanonie o to, po čem moderní doba marně vzdychá, co moderní době čím dále tím více schází — o pokoj a klid dobrého svědomí a opravdu zbožné srdce» — o to, aby obyvatelstvo nejzápadnějšího cípu Moravy zůstalo Bohu úplně oddaným.

Z té příčiny pořádány bývají příčiněním opata Norberta v Nové Říši a na klášterních farách často missie, proto konají se každoročně v Nové Říši duchovní cvičení pro muže a ženy, mladíky a děvy a výlohy s tím spojené obětavě se klášterem zapravují, proto je podporován vydatně každý podnik, směřující ku mravnímu a náboženskému povznesení dorůstající mládeže, proto jsou zakládány od členů kláštera katolické spolky, zakládány knihovny a podporován katolický tisk.

Leč činnost kláštera neomezuje se na nejbližší okolí.

Každoročně jezdí členové kláštera — a opat Norbert předchází i v tom dobrým příkladem — do Vídně. Tam jezdí z okresu do okresu, vyhledávají své české krajany. Káží jim, zpovídají je a přednášejí jim ve spolcích. Ani na české dělníky v Německu a v dálné Americe nezapomíná klášter novoříšský.

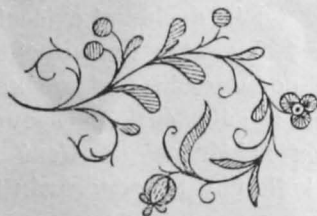
Otevírá ochotně svou bránu kněžím a bohoslovcům z Německa a z Ameriky a zaopatřuje vším potřebným, aby přiučivše se jazyku českému byli dobrými vůdci a rádci našim chudým českým bratřím hledajícím v cizině kus chleba — —

* * *

Mnoho bouří vzneslo se za sedm set let nad klášterem novoříšským — i v přítomnosti zle bouří bouře doby a bouřným dobám jdeme vstříc.

Kéž i v budoucnosti, ve šťastných i bouřných chvílích vždy kanonie novoříšská pamětliva vzoru a slov svatého otce Pia X. neochvějně a neohroženě se snaží:

«Vše obnoviti v Kristu!»

III.

Popis kostela a kláštera.

Klášter novoříšský jest rozsáhlá jednopatrová budova obklopující dva stromovím a keři vysázené dvory.

Na prvním dvoře uprostřed je starobylá kašna, do níž ústil vodovod pořízený již ve 17. století.

Roku 1910 byl postaven vodovod nový, jenž rozvádí vodu do všech částí kláštera.

Na levé straně jest praelatura, pohostinské pokoje, naproti hlavnímu vchodu jest rozsáhlý sál ozdobený velkými obrazy opatů: Josefa Pelikána, Jana Nep. Pelikána a Ferdinanda Seky. Obrazy ostatních opatů a proboštů jakož i obrazy zakladatelů kláštera visí na chodbách praelatury a konventu. Sál jest vymalován od malíře Červinky. V praelatuře je umístěna sbírka obrazů, již roku 1804 zakoupil opat Jan Nep. Pelikán od dvorního sekretáře Mayersfelda. Naproti obrazárně mezi prvním a druhým dvorem jest knihovna ozdobená freskami ze života sv. Norberta, které zhotovil roku 1752 malíř Mayer z Brna. Knihovna má přes 17000 svazků a vzácné ru-

kopisy. Mezi rukopisy zasluhuje obzvláště zmínky překrásné antiphonarium Cisterciense s mistrně provedenými iniciálkami. Bohužel shořelo při požáru roku 1813. 6000 vzácných svazků, mezi nimi drahocenné prvotisky.

Na jižní straně kláštera vypíná se kostel vystavený ve slohu renaissančním. Kromě obrazu nad hlavním oltářem je kostel a všecko v něm dílem tuzemských umělců.

Kostel je 45 m dlouhý, v lodi 12 a v presbytáři 9 m široký. Jak již bylo podotknuto, byl roku 1682 vystaven, ale roku 1683 zase ohněm zničen. Při ohni probořilo se i klenutí. Pro válečné nepokoje a finanční tíseň, do níž klášter válkami, neúrodou a drahotou zabředl, mohl býti kostel jen znenáhla zase zbudován.

Až roku 1767 byly postaveny nové varhany od novoříšského občana Bedřicha Semrada zhotovené. Na svátek svatého Petra a Pavla doprovázely poprvé chorální zpěvy 24 kanovníků novoříšských.

Malba kostela svěřena byla malíři Krackerovi ze Znojma, jenž úkol svůj velmi zdařile provedl. Na klenbě presbytáře je zobrazen výjev odevzdávání klíčů království nebeského sv. apoštolu Petrovi. — Doplněk této fresky tvoří čtyři postavy vymalované nad čtyřmi pilíři presbytáře, představující Evropana, Asiata, Afričana a Američana, na znamení, že se církev do všech dílů světa rozšířila. ↵

Na stropě lodi uprostřed je znázorněno obrácení sv. Pavla. Na pravé straně lodi je vkusně vymalovaná kaple bolestné Panny Marie; na stropě jest vyobrazen hořící keř, z něhož vyzařuje jméno Maria. Nad kaplí jest nápis: «Vadam et videbo, quare non comburatur rubus — Půjdu a spatřím, proč neshoří keř».

Slova ta vztahují se na obraz bolestné Panny Marie v této kapli. Obraz je na dřevě malovaný a visel již v 17. století v jedné světnici v konventě.

Když r. 1683 shořel kostel a celý klášter, zůstal tento obraz neporušen viseti na šňůře z konopí, ačkoli kolem vše shořelo. Proto byl od té doby od členů kláštera i lidu velmi uctíván. Asi již zbožný probošt Sebastanský jej dal do této kaple. Skvostný rám, do něhož jest obraz zasazen, pořízen byl od opata Nepomuka Výminka.

Od Krackera pochází ještě 19 obrazů v kostele: čtyři obrazy na bočních oltářích: Zvěstování Panny Marie, Úmrtí sv. Josefa, sv. Norberta a sv. Jana z Nepomuku. Pak u oltáře hlavního: Křest Páně a kromě toho 13 světců z řádu sv. Norberta, kteréžto obrazy zasazeny jsou do oválních, řezbami ozdobených rámců a visí mezi vrchními okny. V presbytáři na straně evangelní jsou obrazy sv. Adriana, Bedřicha, Gilberta a Ludolfa, na straně epištolní sv. Jakuba, Evermoda, Bohumíra a Jindřicha. V lodi na straně evangelní sv. Gerlaka, Adalberta a Hermanna, na straně epištolní sv. Gerarda a Isfrida. — Spokojeně dívá se malíř s chóru na své dílo. Na choře na straně evangelní viděti na stěně vymalovanou postavu umělce v kroji z předešlého století. Ústní podání praví, že je to portrait Krackerů, malovaný od jeho dcery.

Nad hlavním oltářem je mohutný obraz sv. Petra a Pavla, dílo Adama Enze z Benátek. Škoda jen, že malíř zemřel dříve než obraz úplně dohotovil. Obraz byl zjednan r. 1704 a stál 1500 zlatých.

Zdařilý je též obraz sv. Augustina nad kredencí. Jest to práce malíře Steinera z Jihlavy.

Lavice v presbytáři jsou zhotoveny r. 1696 v Horní Slatině. Daroval je klášteru Max, svobodný pán z Castelma, sídlem v Budiškovcích.

Na epištolní straně je umělecké dílo práce řezbářské — kazatelna. Má za základnu osmiúhelník. Ve výklencích dolní části kazatelny jsou sochy sv. Jana a Božského Spasitele ob-

jímací se a sochy čtyř evangelistů. — Vrchní část kazatelny je velmi ozdobně provedena. Dole jsou mezi guirlandami andělé, nad nimi sochy sv. Barbory, Kateřiny, Cecilie, ^{Barbory} Kristiny ^{Ameriky} a jiných ~~neznámých~~ světic. Nahoře stojí sv. archanděl Michael. ^{A. W. C.}
— Základní barva kazatelny je tmavozelená, sochy a okrasy jsou částečně postříbřeny, částečně pozlaceny. Tuto práci provedl v letech 1755—1757 pozlacovač Hennevogel z Prahy.

Křížová cesta (řezba polovypouklá) jest dílem českého umělce Bílka.

V kapli bolestné P. Marie v zasklené rakvi jsou uloženy ostatky sv. Kandidy. Pod kaplemi jsou krypty, v nichž odpočívají řeholníci až do r. 1780.

Průčelí kostela zdobí nahoře mosaikový obraz nanebevstoupení Páně od Förstera, ve výklencích jsou sochy sv. Augustina a sv. Norberta.

Věže jsou 51 m vysoké, v nichž tři zvony v akordu D moll ulity jsou od Klementa Stechra v Brně a 21. srpna 1814. posvěceny.

První váží 16 centů a je ozdoben obrazy sv. Petra a Pavla, sv. Kříže a bolestné P. Marie. Má nápis: *Sonante aere campano fervescent corda intus pietatis igne t. j. Když zvon zní, srdce ať vzplanou ohněm vnitřní zbožnosti.*

Druhý zvon váží 8 centů a je ozdoben obrazy sv. Josefa, Norberta, Benedikta, Bernarda a nápisem: *Fratres dilecti, canite Jehovae laudes t. j. Milí bratří, pějte chválu Bohu!*

Nejmenší váží 4 centy a je ozdoben obrazy sv. Augustina, Methoděje, Jana Nepomuckého a Jana Sarkandra. Má nápis: *Flebat lacrimas laetas et ignitas in laude Tua: Lkal slzy vřelé radosti chvále Tebe.*

Mezi kostelem a konventem stojí kaple sv. Anny. Je to nejstarší část kláštera. Pod kaplí nachází se krypta.

Markvart z Hrádku, zakladatel kláštera novoříšského.

Vojslava z Hrádku,
choť zakladatele kláštera novoříšského.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Klenutí zdobí deset elipsovitých modrých obrazů, znázorňujících různé ctnosti, mezi nimi vinou se arabesky. Střed zaujímá obraz Panny Marie.

Oltář kaple zasvěcen jest sv. Anně. V zasklené rakvi spočívají na něm ostatky svaté Euprepie. Nad rakví mezi osmi velmi ozdobně řezanými sloupci stojí za sklem socha sv. Anny, držící v pravé ruce P. Marii, na levé Božské dítě. Sv. Anna, P. Maria i Božské dítě tesány jsou z jednoho kusu kamene.

Socha je velmi stará. — Na stěně visí čtyři obrazy za sklem. Tyto jemné ploskořezby představují: první sv. Norberta v arcibiskupském rouše, druhá sv. Augustina kážícího bludařům, dva ostatní jsou milostné obrazy Panny Marie. Kromě toho zdobí stěny kaple větší obrazy, znázorňující děje ze života sv. Norberta, pak Zvěstování Panny Marie a Navštívení Panny Marie.

V kapli sv. Anny bývají novicové oblékáni a klerici skládají sliby, konají se kapitoly; zde bývají vystavováni zemřelí členové kláštera.

Tak začátek — i konec; vstup do řehole i odchod do věčnosti na mysl uvádí tato útulná konventní kaple — a významný latinský nápis u vchodu: *Judicis in cunctis est iusta potentia punctis*: V každé věci rozhoduje spravedlivá moc Soudce — připomíná i poutníku, jenž kanonii novoříšskou navštíví, že jsme všichni poutníky na zemi a že nad proudem lidských věcí a věků trůní Nezměnitelný, Věčný . . .

